

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

Neerduitse Spelkonst: 2

Waar in grondig onderwezen wort de Oude en Nieuwe manier van Spellen: dienende om alle verwartheit en twijfeling van Spellen weg te nemen; en om jonge en bejaarde personen in korten tijd wel en met goede kennis te leren spellen en lezen.

Door

JOHANNES GOSENS van HELDEREN;

Onderwijzer van de Character-konst en van de Duitse en Engelsche Spraak.

*Overvloed van woorden in een Spreuk wilt my'en;
In een woort te veel sillaben wilt niet ly'en;
En te veel letters zijn, in een silb als feijn;
Daarom leert de Konst rein, zo gy wilt Meester zijn.*

AMSTERDAM,

By *Jacob vande Velde*, Boekverkoper
op de hoek vande Korte-Niesel.

1683.

1. **I**N de Letters worden drie dingen aangemerkt, de naam, de gedaante, en de kragt: wy hebben'er 25 behalven ypsilon, als A. B. C. D. E. F. G. H. I. J. K. L. M. N. O. P. Q. R. S. T. U. V. W. X. Z. a. e. i. o. u. zijn Klinkers, en al de rest Meklinkers. En van de 5 Klinkers worden 14. Twee-klanken gemaakt, als ae, ai, aai, au, aau, ei, eu, ceu, ie oc, oi, ooi, ou, ui. En 3 Drieklanken, als cui, ieu, oei.

2. Een Klinker is een letter die alleen een geluit of fillabe maakt, als in deze volgende woorden,

A-dam	Adam	E-li-ze-us	Elizeus
E-li-as	Elias	Oc-ta-vi-a	Octavia
I-ta-lien	Italiën	Af-su-e-rus	Affuerus
O-ran-jen	Oranjen	Di-o-ny-fi-us	Dionysius
u-ren.	uren.	Be-a-trix	Beatrix.

3. Een enkele Klinker voor een Meklinker in de zelve fillabe, wort maar ten halven uitgesproken, als in deze:

al	dan	bang	tang	zwart	als
en	den	breng	jong	wet	ons
is	dit	ding	klank	wit	op
om	dot	dong	kork	pot	in
ulk	dut	dun	helm	zus	ende.

4. En als een Klinker voor een Meklinker in de zelve fillabe volkomenlijk moet uitgesproken worden, dan moet men den Klinker dobbelt schrijven, als in deze:

aal	gaan	haar	baan	gaarn
een	geen	heer	been	geern
ys	sijs	wijn	boon	koorn
oom	boom	schoon	pyn	hoorn
uur	zuur	stuur	muur	voorn.

5. Een Klinker een fillabe alleen makende of eindigende is volkomen zonder gedobbelt te zijn, als in deze:

aten	daden	laden	raden	na
eten	heren	leden	reden	ne
oren	tonen	horen	koren	zo
uren	duren	huren	kuren	nu.

Behalven E. is kort in de voorzetsels (be, ge) en als ze de tweede fillabe van een woort eindigt, dat geen voorzetsel heeft, en korter gemaakt mag worden als in deze;

Tafelen , wapenen , timmeren , timmerende .
rekenen , tafel , wapen , timmer , reken .

En wort ook ten halven behoort voor de volgende na-
hegfels , lijk , loos , ling , ken , tje , nisse , en ment , voorbeeld :
Godelijk vondeling mannetje parkement
vrugteloos manneken bederffenisse fondament .

En op 'teinde der woorden wort de letter e ook maar ten
halven uitgesproken , als in deze :

mede gene mijne zijne onze Koninginne
dede welke uwe hare vrouwe Princesse .

Behalven in deze volgende is e lang , twe , me , ze , ve . En
men behoortze met ee te schrijven , dus , twee , mee , zee , vee .

6. y. Dobbelt y of y ypsilon wort van de Brabanders ,
Amsterdammers en enige anderen als ei gelezen en van de
Zewen , Vriezen , Over-Yfelsen , Rotterdammers en enige
anderen als ie ; gelijk in deze volgende :

ijdel , ijs , ijzer , gij , hij , zij , mijn , wijs , azijn ,
ydel , ys , yzer , gy , hy , zy , myn , zyn , wyn , azyn .

Merkt de y (ypsilon) is een Griex u , wy gebruikenze als
dobbelt ii , en ook wort dobbelt ii in onzen Druk veeltijts van
een i , Klinker en een j Meklinker gemaakt , als boven .

7. Een Meklinker is een letter die alleen geen sillabe nog
klank kan maken , want brndt , brngt , schreck , vrcht spelt
niets , voegt tot elk een Klinker , als brandt , brengt , schrik ,
vocht , vrucht , en gy hebt s . volkomen woorden met goe-
de klank . Ook ontfangen de Meklinkers haar naam van de
Klinkers , en heten aldus , a , be , ce , de , e , ef , ge , ha , i , je ,
ka , el , em , en , o , pe , ku , er , es , te , u , ve , we , ex , zed .
Ypsilon noem ik dobbelt ii , en hebze uit het A . B . gelaten
om datze geen Duitse letter is .

8. Waarom deze drie letters (je , ve , en , we) niet (jod ,
vau , en dobbeld u) geheten worden , dat geschiet van wegen
d'over een komt met de gemene klank van deze letters (be ,
ce , de , ge , pe , te) en het strekt tot 'et negte geluit der sill-
aben , en haar naam is nodig om ze van Klinkers te onder-
scheiden , als in deze :

Jan	Jaren	vat	vel	tel	vat
Jesus	Jerusalem	vet	vet	ust	wet
Jillis	Jy , of gy	vis	vre	ure	wit
Jooft	Jorus	vos	vyt	uyt	verw
Judas	Jupiter	vuur	vul	uul	marw

merkt ,
en 'er 2
G. H. I.
W. X.
linkers .
gemaakt ,
ooi , ou ,

luit of fil

Elizeus
Octavia
Assuerus
Dionysus
Beatrix .
in de zelt
n deze :

rt als
ons
op
in
ende
in de zelt
, dan mot

arn
ern
vorn
vorn
orn .
vindigend
e :

en als
voorn

163
Tj

9. De Meklinkers worden gelezen voor de Klinkers, aldus
 ba, ca, da, fa, ga, ha, ja, ka, la, ma, na, pa, qua, sa, ta, va,
 wa, xa, za. En agter de Klinkers, aldus; ab, ac, ad, af, ag,
 al, am, an, ap, ar, as, at, av, ax, az.

10. De tzaamvoeglijke Meklinkers die woorden begin-
 nen, zijn deze, en worden gelezen, als,

blank	fris	plagt	smit	oftza
brant	glat	pragt	snel	vlas
clank	gras	quaat	span	vragt
ofklank	klagt	ofkwaat	stuk	wrok
drank	knegt	schat	straf	zwak
dwank	kragt	schraag.	trap	ofswak.
flus	ofcracht	slag	tfa	

ch, gh, ph, enth, worden enkelst gelezen, voorbeelt,

Chrifeus, ghy	} leest }	Kristus, gy
Philosooph, throon		Filosoof, troon.

11. De tzaamvoeglijke Meklinkers, die fillaben eindi-
 gen, worden gelezen, als in deze,

half	ampt	angst	wark	wast
valt	ofamt	ofanxt	ofwarck	wascht
halm	hand	dans	werkt	niets
hulp	hant	danst	ofwarckt	rotz
helpt	zing	lapt	arm	volgt
hals	zink	arg	geern	ofvolcht
omhelft		arch	hart	Joseph.
pomp	zingt	argh	verw	
pomt	zinkt			

De 2. L E S S E.

Anmerking der Letters.

- t. Heeft een scherper geluit, als
- d. Voorbeelt, ten den, ter der, het zweet, de zweed.
- p. Heeft een scherper geluit als
- b. Voorbeelt, pak, bak, paart, baart, lap, lab,
- v. Heeft een scherper geluit, als
- f. Voorbeelt, vel, fel, veeft, feest, frans, vrans.
- f. Heeft een scherper geluit, als
- z. Voorbeelt, op 't ys sullen wy zullen, sint, zint.
- nk. Heeft een scherper geluit, als
- ng. Voorbeelt, ik zing, ik zink, zingt, zinkt, bang, bank.

Merkt, een g agter een n wort k agtig gelezen, als
 tang tange ik ding dingt dingen
 bang bange ik zing zingt zingen
 jong jonge ik spring springt springen
 tong tonge ik dring driagt dringen.

C. behoort men in Neerduits niet te schrijven dan tus-
 schen een s en een h aan het begin der sillaben, als, schat,
 scheer, schip, schor, schult. Voor ch aan 't begin der sillaben
 behoort men k te schrijven, als koor, Kristenen voor choor,
 christenen. Voor ch tusschen twe Klinkers behoort men
 twe gg te schrijven als laggen, liggaam, voor lachen, lichaam.

Voor ch op 't einde der woorden behoort men g te schrijven,
 als, dag, nagt, voor dach, nacht. Voor ce. ci. cy, be-
 hoort men te schrijven, se, si, sy. Voor ca, co, cu, cle,
 cre, behoort men te schrijven ka, ko, ku, kle, kre. Want
 C heeft twederlei geluit, voor de letter e, i, en y wort c ge-
 lezen als een s, voorbeelt:

Ceeltje, cieraat, Cyrus; leest seelje, sieraat, Sirus. En voor
 alle ander letters en op 't einde der woorden of sillaben wort
 een c als een k gelezen, als in

calant	ic	} leest	kalant	ik
colijk	ooc		kolijk	ook
curieus	clément		kurieus	klement
acker	credyt		kaker	kredyt
backen	perfect		bakken	perfect.

ch. Aan 't begin van een woort wort gelezen als een k. Ex.

Choor, leest Koor, en op 't einde van een woort als g of gh.
 ngst. Wort gelezen als ngt, gelijk in angst, leest anxt.

ks. Wort gelezen gelijk een x, als in slinks, leest slinx.

ph. Wort gelezen gelijk een f, als in filosooph, leest filósoof.

th. Wort gelezen gelijk een t, als in throon, leest troon.

ti. Wort gelezen als si wanneer in 't zelve woort een Klinker
 daar na volgt, als: patientie, gratia, leest pasienie, grafia.

fch. Wort gelezen op 't einde van een woort als een s, gelijk in
 mensch, visch, vischt, leest mens vis, vist, maar in 't begin
 van een silb wort fch blazende gelezen, als:

fchaap, fcherp, fchijn, fchoot, fchult, fchrijft.

De 3 L E S S E.

Van de Tweeklanken en Drieklanken.

Twee ongelijk luidende Klinkers tzamen die een gemengt
 geluit maken worden hier Tweeklanken geheten, en daar
 zijn 'er 14, als volgt:

ae. De ae behoort sijnder gelezen te worden als een a, en graver als een e, gelijk het blaeten der schapen: wy hebbenze van doen om Hogeduitse, Franse, Engelze, en om naukeu-Neerduitse geluiden uit te drukken: als Blaeten, affaeren, faefoen, waer, paert, haert, baer, vaerdig, waerelt, daer.

ai. De ai heeft a en i beide kort; als: Kaizer, gai, zaid, bai ja zommige Schrijvers gebruikenze voor aai, als fay, kay, zayt, voor fraai, kaai, zaait.

aji. De aai heeft a lang en i kort, als, in fraai, kaai, kraait, zaait, maait, naait.

aa. De aa heeft a en u beide kort, als:
Auteur, Autaar, Augustus, kauwen, snauwen.

aa. De aa heeft a lang en u kort, als:
Blaau, graau, paau, gaau, flauu.

ei. De ei wort gelezen als in deze volgende, eis, reis, beide, heilig, veilig, klein, rein, Keizer, klei.

eu. De eu heeft e en u beide kort, als:
beuze, reuze, deuze, leuze, beurt, ſeur, leur, geur, neus, reus, leus, beurt, beurten, beuzeling.

eeu. De eeu heeft e lang en u kort, als:
Leeu, zeeu, sneeu, spreeu, schreut, lceuin.

ie. De ie wort gehoort in 't geraep der kiewitten, als:
kiewit, hier, pier, sielt, geviert, vies, schier, spier, nier, viert, tien, tieren, zwieren, vieren.

oe. De oe wort gelezen als u in Hoogduits, of ou in Frans: of oo in Engels, men hoortze in deze woorden, hoe, koe, doet, goet, boer, zoekt, zoeken, doeken, broeken, snoeken, vloeken, kloek.

oi. De oi heeft o en i beide kort: wy gebruiken ze schier nooit dan voor ooi. Als oit, noit, voor ooit, nooit.

ooi. De ooi heeft o lang en i kort, als in deze woorden:
ooit, nooit, hooi, hooit, kooi, mooi, dooit, plooit.

ou. De ou wort gelezen als in deze volgende woorden:
kou, hou, vrou, trou, out, hout, kout, stout, gout, gouwen, houwen, trouwen, vrouwen, vouwen, mouwen.

ui. De ui wort in Brabant, te Amsterdam en in enige ander plaatsen gelijk een Tweeklank gelezen, als:

bruit, bruin, duin, buiten, duizent, duister, duits, duive, guit, kruis, huit, kruit, kruiden, kruis, kruisen, luis, Aluis, Muizen, vuis, uit, schuit, sluis.

Merkt, dit voorschreven geluit van de ui, maken de Zewen, Vriezen, Overysfelsen, Rotterdammers en meer andere met de eui; en zy lezen de ui, gelijk een lange u, of uu, of ue. Een Drieklank is een gemengt geluit van drie verscheiden Klinkers, en wy hebben'er drie, als volgt:

eui. De eui wort sleuitagtig gelezen, als in deze: leui, leuheit, sleuiten, steuit, sleuit, deuit, heui.

ieu. De ieu wort gelezen als in deze: nieu, nieus.

oei. De oei wort gelezen als in deze, moeite, foci, bloefel, bloeit, groeit, roeit, snoeit, vermoeit.

Merkt, de voorschreven Tweklanken en Drieklanken, die in een i eindigen, mogen ook zonder onderscheit van geluit of zin in ij of y eindigen: als, fraay, mooy, huys, leuy, deuyt, voorfraai, mooi, huis, leui, duit. En zomige die in u eindigen, mogen in uw eindigen: als, graauw, leeuw, vrouw, nieuw, maar om korthheit laat men de w agter.

De 4. L E S S E.

Van het verdeelen der Sillaben.

Zo wie in korten tijt volkomen kennis van spellen en lezen begeert te hebben, die lere de letters en Tweklanken zo noemen dat het strekt tot het regte geluit der sillaben; en de sillaben zo verdelen dat het strekt tot het regte geluit des woords.

Een sillabe is een Klinker, of een getal van letters dat met een verpozing uitgesproken wort, en daar zijn'er van een tot tien letters, als volgt: u, os, ons, kalf, geeft, kracht, spreeuw, spreeuwt, schreeuwt, schreeuwdt, en daar zijn woorden van een tot agt sillaben als volgt: zijt ge-groet, ge-pre-zen, ge-be-ne-dijt, ver-me-nig-vul-digt, ver-me-nig-vul-di-gen, ver-me-nig-vul-di-gen-de, ver-me-nig-vul-di-ger-ef-se.

Ten 1. een Meklinker tusschen twe Klinkers moet men tot den voorsten lezen, als in deze:

A-dam, ba-len, e-ten, we-ten, o-gen, po-ten, u-ren, du-ren, behalven x wort tot den voorsten Klinker gelezen, als: blix-em, ex-em-pel: en in de t' zamengevoegde woorden gaan de Meklinkers met haar deel, als: her-e-ten, ver-ag-ten, zot-ag-tig, wa-ter-ig. Google A 4 Ten

Ten 2. twee gelijk luidende Meklinkers worden gescheiden, als in deze volgend woorden,

heb-ben had den, straf-fen, zeg-gen
bak-ken, val-len, im-mers man-nen
kop-pen, knor-ren, bas-sen pot-ten.

Ten 3. twe ongelijkluidende Meklinkers, die geen woort kunnen beginnen, worden ook gescheiden, als:

bac-ken, veg-ten, zwel-gen del-ven
kam-pen, han-den, dan-sen hel-pen.

Behalven ch; ngen nk worden niet gescheiden ingeluit, en zy behoren tot den voorgaanden, als:

Ach-az, Zach-a-ri-as, Zach-e-us, E-zech i-el, Ca-tech-is-mus, ca-tech-i-se-ren, lach-en, rach-el, mich-iel, lich-aam, rach-ab, zing-en, dring-en, hong-er, tang-e, jong-e, zink-en, drink-en, donk-er, dank-e, vonk-e.

Merkt ch woort aan 't begin van een sillabe gelezen als een k, en op 't einde van een sillabe als een g, behalven agter n wort g kaägtig gelezen, als in tang-en het onderscheid van ngen nk hebje in deze twee spreuken, ik zing een liet, ik zink neer.

Ten 4. twee of meer Meklinkers, die bequamenlijk een woort kunnen beginnen, worden niet gescheiden, als:

Be-dwing-en, be-drag-en, Pa-schen, behalven st kon-nen bequamenlijk een woort beginnen, nogtans moeten ze in 't lezen gescheiden worden, als

bas-tert, gas-ten, taf-ten, vas-ten,
wes-ten, ves-ten, kif-ten, kas-ten,
kof-ten, zus-ter, haaf-ten, oof-ten.

Ten 5 als een woort verdeelt moet worden tusschen twe Klinkers, die een lange Klinker of tweklang zijn, dan maakt men twee stippels op den Klinker dien de Sillabe begint, als ge-ëffent, Israëel, Assuërus, Elizeüs, Timoteüs, Syciliën, Aziën, Kaldeërlant, leest ge-ëffent Isara-el, Assu-erus, Elize-us, Sicili-en, Azi-en, Kalde-er-lant. En een woort dat niet heel in delijn kan moet verdeelt worden in een volle Sillabe met een aanknoping, als _____ ge-nade.

De 5. L E S S E.

Onderwijs der Sillaben en van de lange en korte Klinkers.

Men moet de Meklinkers verdubbelen als een woort lang-er gemaakt wort, om den voorgaanden Klinker kort te

houden: en de Klinkers moet men dobbelt schrijven als een woort korter gemaakt wort, om den voorgaanden Klinker lang te houden: want a, e, o, u, verliezen haar halve geluit voor een Klinker in de zelve Sillabe: en zy moeten gedobbelt worden als ze voor een of meer Meklinkers haar volkomen klank moeten houden: Maar achter een of meer Meklinkers houden de Klinkers a, o, en u altijd haar volkomen geluit; en hoeven daar nooit gedobbelt te worden: tot veruoeging ziet deze volgende Exempels.

mal	mallen	malen	maal
wal	wallen	walen	waal
man	mannen	manen	maan
bal	ballen	balen	baal
tal	tallen	talen	taal
ben	bennen	benen	been
schel	schellen	schelen	scheel
tel	tellen	telen	teel
wet	wetten	weten	weet
pot	potten	poten	poot
bot	botten	boten	boot
dop	doppen	dopen	doop
schot	schotten	schoten	schoot
bos	bossen	bozen	boos
mus	mussen	musen	muus
adder	ader	al	aal
akker	aker	en	een
etter	eter	om	oom.

De 6. L E S S E.

Van de overtolge Letters.

Hier is onnodig veel letters te schrijven daar 'er weinig doen kunnen, want overvloet van letters maakt maar verwarring, derhalven is 't beter kort en bondig te schrijven op de nieuwe manier, dan op de ouwe die lang en verward is, als:

De nieuwe manier	De ouwe manier	De nieuwe manier	De ouwe manier
Asem	aessem	nog	noch
eten	eeten	agt	acht
ogen	oogen	amt	ampt
ueren	ueren	doot	doodt

dadē	daeden	vis	visch
deden	deeden	gank	ganck
dōden	dooden	gang	gangh
duren	dueren	gang	ganck
pau	paeuw	itrax	itrackx
pawen	paeuwen	itrax	itraks
krai	kraey	anxt	angst
krajen	kraijen	sterk	sterck
leeu	leeuw	klank	klanck
lewen	leeuwen	kalk	kalck
nieu	nieuw	zak	fack
niewe	nieuwe	zakje	fackxken
kiwit	kiewit	uit	uyt, wt
hoi	hooy	uil	uyl, wl
hojen	hooijen	tien	thien
ik	ick	troon	throon
gy	ghy	Fenix	Phenix.

De 7. L E S S E.

VAn woorden die optwe manieren gelchreven en gesproken worden.

druppelen	druppelen
kunnen	konnen
neuten	noten
geern	gaarn
kees	kaas
heert	haart
peert	paart
steert	staart
weert	waart
zweert	swaart
gemeen	gemein.

Tot verzoeting der uitspraak steltmen tusschen enige sillaben de lertē t. men laat enige letters uit en anderen verwisseltmen, als:

ontfouwen	onvouwē
ontsluiten	onsluiten
ontwinden	onwinden
boomtje	boomje
om te doen	om doen
om te zien	om zien

sprakonft
voreden
bogaart
omhelzen
miffchien
is ze
wy hebben ze
wilje
zalwe
gaanwe
magma
gendag
genavont

(11)
praak-konft
voor-reden
boomgaart
omhalzen
magfchien
is zy
wy hebben haar
wilt gy
zullen wy
laat ons gaan
mag men
goeden dag.
goeden avont.

De 8. L E S S E.

Daar zijn in Neerduits (gelijk in ander Spraken) veel dobelzinnige woorden, die men niet en verftaat dan in een fpreuk, als:

Bot zijn
bot is goede vis
daar is hy
daar van een ei
eer gy geboren waart.
eer bewijzen
haar van 't hooft
haar gekrult haar
Hof des Konings
hof vol blommen
hoop hout
hoop en zorg
hout zagen
hout vast
ys is glat
eisik te veel
kaper op ze
kaper der vrouwen
koper gelt
koper en verkoper
koff en kleer
koff dat zo veel
koff ik dat doen

krijt is wit
krijt niet
laat en vroeg
laat ons gaan
lam van leden
lam jong fchaap
leer dat bereit is
leer om te klimmen
leer die waar is
leeg en hoog
leeg vat
loot smelten
loot gewigt
merk wel
merkt der peerden
net om te viffen
net en zuiver
noot om te kraken
noot hem te gaff
noot hebben
ons twe loot
ons geeft ons
pik op iemand hebben

pek en teer
 rank van lijf
 rank van een wijngaart
 schepen van de stat
 schepen op zee
 staat stil
 staat voeren
 teer zijn
 teer gelt
 teer en pek
 Vorst weer
 Vorst des Rijks
 waar is hy

waar om te verkopen
 waar en zeker
 waart gy 't
 waar 't u belieft
 waart en lief
 weer om komen
 weer en wint
 weer of hamel
 zaal van een peert
 zaal of vertrek
 zy en garen
 zy heeft.

De 9. L E S S E.

Van het lesen der Latijnsche Spraak.

Het Latijn leeft een ygelijk na zijn Moeders Taal: en in het Latijn, Italiaans, Frans en Spans wort de letter k nog w niet gebruikt: De letter c wort by de Latynisten en Franssen gebruikt en gelezen als een k, behalven voor de letter e en i wort c als een s geleezen: de letter g wort van de Franssen en van de meeste Brabanders voor e en i gelezen als zje in Neerduits: de letter j wort van de Franssen en veel Brabanders als zje gelezen: de letter u wort van de Italianen, Spanjards en Hoogduitsen gelezen als oe in Neerduits: of ou in Frans, of oo in Engels: De letter z wort van de Neerduitsen, Franssen en Engelsen zagter dan een s gelezen: en van de Hoogduitsen en Denen als tz. De Latijnsche æ en œ wort als een e gelezen: ch wort van de Hoogduitsen en Neerduitsen aan 't begin van een woort gelezen als een Neerduitse k, en van de Franssen als sj, en van de Engelsen als tsj. Op 't einde van een sillabe of woort wort ch in Hoogduits en Neerduits gelezen gelijk een Neerduitse g. qu wort van de Hoogduitsen, Neerduitsen en Engelsen gelezen als kwe, en van de Franssen als een Duitse k.

De 10. L E S S E.

Van 't lezen der vreemde woorden, die ook gemeenlijk op een vreemde wijs gespelt worden: Die getcikende met f komen van 't Frans; die met l van 't Latijn; en die met g van 't Griex.

Spelt.
 A Dieu, f.
 affaires, f.
 avous, f.
 bagagie, f.
 approcheren, f.
 banquet, f.
 bataille, f.
 bafoigne, f.
 bonjour, f.
 brusque, f.
 brachygraphia, g.
 brouilleren, f.
 cachet, f.
 capaciteit, l.
 character, g.
 Chirurgijn, g.
 compagnon, f.
 compagnie, f.
 comptoir, f.
 cousin, f.
 couleur, f.
 danger, f.
 dangereux, f.
 debacheren, f.
 defaillieren, f.
 deguiferen, f.
 equipage,
 failleren, f.
 fourage, f.
 gaillard, f.
 gagie, f.
 horologe, l.
 image, f.
 journaal, f.
 logijs, f.
 marcheren, f.
 menageren, f.
 monsieur, f.
 musquet,

Leest
 Adjeu
 affaeren
 avoes
 bagazje
 approsjeren
 banket
 batalje
 bazonje
 bonzjoer
 bruske
 brakigrafia
 broeljeren
 kasjet
 kapasiteit
 karakter
 Kirurzjyn
 Konpanjon
 Konpanije
 Kantoor
 Koezijn
 Koeleur
 danzjeer
 danzjereus
 debosjeren
 defaljeren
 degizeren
 Equipazje
 faljeren
 foerazje
 galjaard
 gazje
 oorlozje
 rmazje
 zjoernaal
 lozjys
 marsjeren
 menazjeren
 monsieur
 musket

Duits
 Got bevolen
 hanteringen
 ik breng u
 reisttuig
 naderen
 suiker gebak
 slag-orde
 werk
 gendag
 bars
 kort schrift
 verwerpen
 Zegel
 vernuft
 merkteiken
 wond meester
 maat
 gezelschap
 rekekamer, of tafel
 neef
 verw
 gevaar
 gevaarlijk
 verslempen
 ontbreken
 vermommen
 uitrusting
 bankrot spelen
 voeder
 vrolijk
 bezolding, loon
 uurwerk
 beelt
 dagboek
 slaapste
 aan treden
 te rade houden
 mijn heer
 lontroer.

Schrijft.
negligent, f.
ombrage, f.
pagie, f.
passage, f.
passagier, f.
Religie, l.
saison, f.
seigneur, f.
sejour, f.
soulageren, f.
tailloor, f.
venaison, f.
vaillant, f.
vulgair, l.

Leeft.
neglizjent
ombrazje
pazje
passazje
passazjier
relizje
saezoen
Sinjeur
sezjoer
soelazjeren
taeljoer
venaezoen
valjant
vulgaer

Duits.
onagtzaam
schaduwe
zy, zydganger
doorgang
reizer
Gotvrugtiheit
gety
Heer
verblijf
vertroosten
tafelbort
wiltbraat
kloek, dapper
gemeen.

De II. L E S S E.

Van Doopnamen die by ons meest in 't gebruyk zijn.

Albert
of Aalbregt
Arnout
of Arent
Andries
Anna
Annetje
Antony
of Theunis
Augustijn
Augustus
Barber
Barent
of Barnaart
Bartelmees
of Bartel
Bastiaan
Bazilius
Beatrix
Benidicktus
Vinsent
of Sent

Dirk
Dominikus
Elias
Elizeüs
Filippes
of Filip
Frans
Francijntje
Froontje
of Fronika
Geertruit
of Geertje
Gerrit
Govert
Gregorius
Grietje
of Margriet
Hendrik
Hendrikje
Huibert
Jacob
Jan, Johan

of Johannes
Jannetje
Jasper
Jillis
of Gilles
Jochem
Joost
Joris
Judas
Julius
Karel
Kasper
Kato
Katrijn
of Trijntje
Klare, Klaartje
Koenraat
Kornelis
of Kees
Kristiaan
Kristijn
of Kristijntje

Kri-

Kristoffel
of Stoffel
Lambregt
of Lammert
Laurens
Leendert
of Lienard
Lodewijk
Lodewijkje
Lukas
Maarten
Maartje
of Maaïke
Mary
Maritje
Maartijntje
Madelee n
Madeleentje
Margriet
of Griet
Markus
Matijs
of Mattheus
Michiel
Niklaas
of Klaas
Niklaasje

Noach
Pieter
Pieternelle
Pietertje
Pouwels
Reinier
Reinout
Rijk, Rijkaart
Robbert
Rozijn
Rozijntje
Servaas
Severein
Sigismundes
Sofije
Steven
Timoteüs
Tobias
Valentijn
Vijt
Urbaan
Urfel
Willem
of Wilhem
Wouter
Zacharias
Zacheüs

Van Landen.
In Euroop leit
Duitslant
Denemark
Englant
Griekenlant
Hongarijen
Italiën
Ierlant
Moskovien
Noorwegen
Portugaal
Polen
Pruisen
Russlant
Zweden
In Azien is
Assirien
Armenien
Oost-indien
In Afrika is
Egipten
Paap Janslant
In Amerika is
Paru
Brazilien.

De 12 L E S S E.

Van de onderscheidingen der redenen.

1. Een comma (,) dient om woorden en onvolkomen redens te onderscheiden met een kleine verpozing; als gy moet weten dat alle eigen namen, 'tzy van menschen, Amten, Kunsten of van Gedierten, Landen, Steden, Bergen, Revieren, en van elk Veers, met een Hooft letter moet beginnen.

2. Een Cimi-colon (;) dient om onvolkomen redenste onderscheiden met een groter verpozing als een comma: Ex. zo zeit de Here; ziet, dat ik gebout heb, breeck ik af; en dat ik geplant heb, ruk ik uit; zelf dit &c.

3. Een Colon (:) dient om verscheiden volkomen zinnen aan een te hegten die met een groter verpozing uitgesproken moeten worden als een Cimi-colon : Ex. Alzo voer Elia met een onweer ten hemel : En Elisa zag het ! en hy riep : Mijn vader , mijn vader , wagen Israëls , &c,

4. Een Eindepunt (.) dient om een volkomen zin te eindigen : en 't laatste woort wort wát lang getrokken met een sijnhouding : Ex. vreeft Göt.

5. Een vraagteiken (?) dient om te tonen datter iets gevraagd wort : Ex. wie is daar ? wát is dat ? waar gaje ? hoe vaarje ? welk is de best ?

6. Een verwonderingsteiken (!) dient om te tonen dat'er met verwondering geroepen of gesproken wort : Ex. O diepte der Rijkdomen ! O lieve Heer !

7. Een Parenthesis () dient om iets in een spreuk tot verklaring te voegen , dat'er ook uitgelaten kan worden zonder den zin te breken : Exempel , De Reden heeft vele Konsten verdagt ; en de Spraak (die de uitleggerse des geestes is) heeft het menschlijk leven met veel bequaamheden vervult.

8. Een t'zamenknoping (-) dient om woorden aan woorden te knopen : Ex. Vragt-wagen, Zee-vis, Revier-vis: En om woorden in sillaben te verdelen als ge-na-de, berm-het-tig-heit.

9. Een Apostrophus (') dient om te tonen dat men een letter of letters uitgelaten heeft : Exempel , 't is , het is ; 't was , het was ; is'er , is daar ; t'huís , te huís.

10. Dit teiken (^) schrijft men onder de lijn daar iets gelezen moet worden , dat boven de lijn of op de kant geschreven staat.

E I N D E.